

В. МАЯКОВСКИЙ

ШИГЫРЬЛАР

ТАТГОСИЗДАТ-1952

В. МАЯКОВСКИЙ

ШИГЫРЬЛӘР

Кече яшьтәге балалар өчен

ТАТГОСИЗДАТ

ЯШЬЛӘР-БАЛАЛАР ӘДӘБИЯТЫ РЕДАКЦИЯСЕ

КАЗАН

1952

* * *

Ә. ЮНУС
редакциясендә

Жаваплы редакторы
Н. ФЭТТАХОВ

*

Рәсемнәр художник
А. ПАХОМОВТАН
алынып эшләнде

Тышлык художнигы
Л. ИВАНОВА

* * *

ТАҒЫМОСТАТ

ТАҒЫМОСТАТ
ТАҒЫМОСТАТ
ТАҒЫМОСТАТ

НӘРСӘ УЛ ЯХШЫ,
НӘРСӘ УЛ НАЧАР

Нәни улы

этисенә

шундый бер сорау бирде:

— Эти, нәрсә ул

яхшы,

нәрсә ул

начар? — диде.

Сер итеп

саклайсым юк,

кызыксынган балалар

этисенен

жавабын

бу китаптан

табарлар.

— Жил каерыр

түбәне,

боз явар,

кояш качар,

һәркем белә:

урамда

йөрү өчен бу —

начар.

Яңгыр үтте,
елмайды
жәйнең
жылы кояшы, —
зурларга да,
нәниләр,
сезгә дә
бу — бик яхшы.
Берәүнең улы
шапшак,
бите-башы
корымлы,
моны инде
бик начар,
дип әйтсәк тә урынлы.
Бер бала
сабын сөя,
көн дә
тешен тазарта,
менә бу бала
яхшы, —
аны
һәркем ярата.
Була
сугыш чукмары,
нәниләрне
елата,
андыйларны
мин, хәтта,
сязмас идем китапта.

Бусы менә:

— Тимә, — ди, —
кечкенә балаларга!

Бу малай
шундый яхшы,
сокланырлык аңарга!
Китапны

эгәр
ертсаң,

уенчыгыңны
бозсаң,
октябратлар
сөйлиләр:

— Бу — начар малай, —
диләр.

Тырыш бала
эш сөя,

китапка
күңел сала.

Андыйны
бик мактыйлар;
ул менә
яхшы бала.

Карга күрсә
бер малай,
кычкырып,
куркып кача,
бу малай
куркак икән,

монсы инде
бик начар.

Каршы тора
бер бала,
курыкмый
усал коштан,
батыр икән,
бик яхшы,
батыр булыр
тормышта.

Бусы
кергән пычракка,
үзе шуңа
шатлана,
Андыйны
яратмыйлар;
ул начар,
шапшак бала.

Бусы
юа галошын,
пимасын
үзе сөртә.
Нәни генә булса да,
ул үзен
яхшы йөртә.

Онытмасын
һәр бала,
батыр булсын,
эшләсен,

чиста булсын,

укысын,

дуңгыз булып үсмәсен.

Малай китте

шатланып,

вәгъдә бирде ул шуннан:

„Мин

гел яхшы

булырмын,

Һичвакыт

начар булмам“.

КЕМ БУЛЫРГА?

Яшем һаман арта бара —
Унжидегә житәрмен.
Белмим, кем булып эшләсәм,
яхшы булыр икәнән.

Столяр, балтачылар —
кирәкле һөнәрчеләр.
Өстәл ясау жиңелме?
Жиңел түгел, билгеле:
бүрәнәнә аласың,
такта итеп ярасың.
Киң һәм озын бу такта
кыстырыла верстакка,
пычкы белән киселә,
пычкы яна эсседән.
Шомарткычны алгач, эш тә
икенче төрле була:
такта өсте ботаклардан
шомартыла, кырыла.
Иомычкалар уйныйлар,
шомарткычны чолгыйлар.

Йомры шар кирәк булса,
ник аптырап торырга;
токарный станокка
салырга да кырырга.
Кырып тор һәм ясап тор
тартмадыр я аяктыр,
урындыктыр, өстәлдер
ясарбыз без, карап тор!
Столярлык — яхшы эш,
инженерлык — шәбрәк.
Йорт салырга телим мин —
кем өйрәтә, я өйрәт!
Нинди йортны теләсәм,
шундый йортның планын,
сокланырлык шәп итеп,
мин кәгазьгә сызармын.
Менә бусы йорт алды,
фасад дип ул атала,
бусы — ванна, бусы — бакча,
гөлләр үсә бакчада.
План эзер, эш юлда,
йөз төрле эш мең кулга.
Баскыч, такта, бүрәнә
үсеп, күккә терәлә.
Эш авыр булса әгәр,
лебёдка бар ярдәмгә:
очырып йөртә сайгакны,
чөйгән кебек таякны;
мичтә янган кирпечне
күчереп йөртә — бик көчле.

Калай каплый түбәне
һәм йорт эзер: түбәле.
Йорт зур, иркен, йорт тора
тирә-якта бер кебек,
анда яши егетләр
эшләп, көлөп, гөр килеп.
Инженер булу яхшы,
э доктор булу — шәбрәк.
Балаларны дэваларга
кем өйрәтә, я өйрәт!
Балаларны дэвалыйм,
бу тагын да файдалы.
Мин килермен Поляга,
мин килермен Петяга.
Мин әйтермен: „Саумы сез,
кемнәр авырып интегә?
Кемнәр туймый саулыкка,
кемнең эче авырта?“
Күзлек киеп карармын
тел очларын аларның.
„Мәгез, култык астына
градусник куегыз“,
сөөнөшөп, балалар
ачып тора куенын.
„Яхшы булыр — порошокны
бөтен көе йотсагыз,
Яхшы булмас — бу даруны
эчмичә, йөз чытсагыз.
Сезнең эчкә компресс
куеп китәргә кирәк,

сезгә урыныгызга ятып
бәү-бәү итәргә кирәк.
Мин кушканны тыңласагыз,
саулыгыгыз табылыр.
Туйга хәтле һәммәгез дә,
һәммәгез дә савыгыр“.
Доктор булу бик яхшы,
эшче булу — шәбрәк,
эшче буласым килә —
кем өйрәтә, я өйрәт!
Гудок дәшә, әйдәгез! —
Без заводка киләбез.
Зур семья — монда халык,
йөз генә түгел, артык.
Авыр булса берәүгә,
без эшлибез бергәләп.
Каты тимер кисәген
кайчы белән кисәбез.
Авыр йөктән качмыйбыз,
кран белән ташыйбыз.
Пар чүкече бәргәндә,
рельс бөгелә үлөндәй.
Кургашларны эретәбез,
машинаны йөртәбез.
Һәр кешенең хезмәте
безнең өчен кыйммәтле.
Мин гайкалар игимен,
син ясыйсың шөребен.
Тапшырыла аннары
жыю цехына бары.

Болтлар, сез һәрберегез
урыныгызга керегез!
Кисәкләрне жыйныйк без,
гигант ясап куйыйк без.
Анда
төтен,
монда
күкри,
йортның
бөтен
жире
тетри.

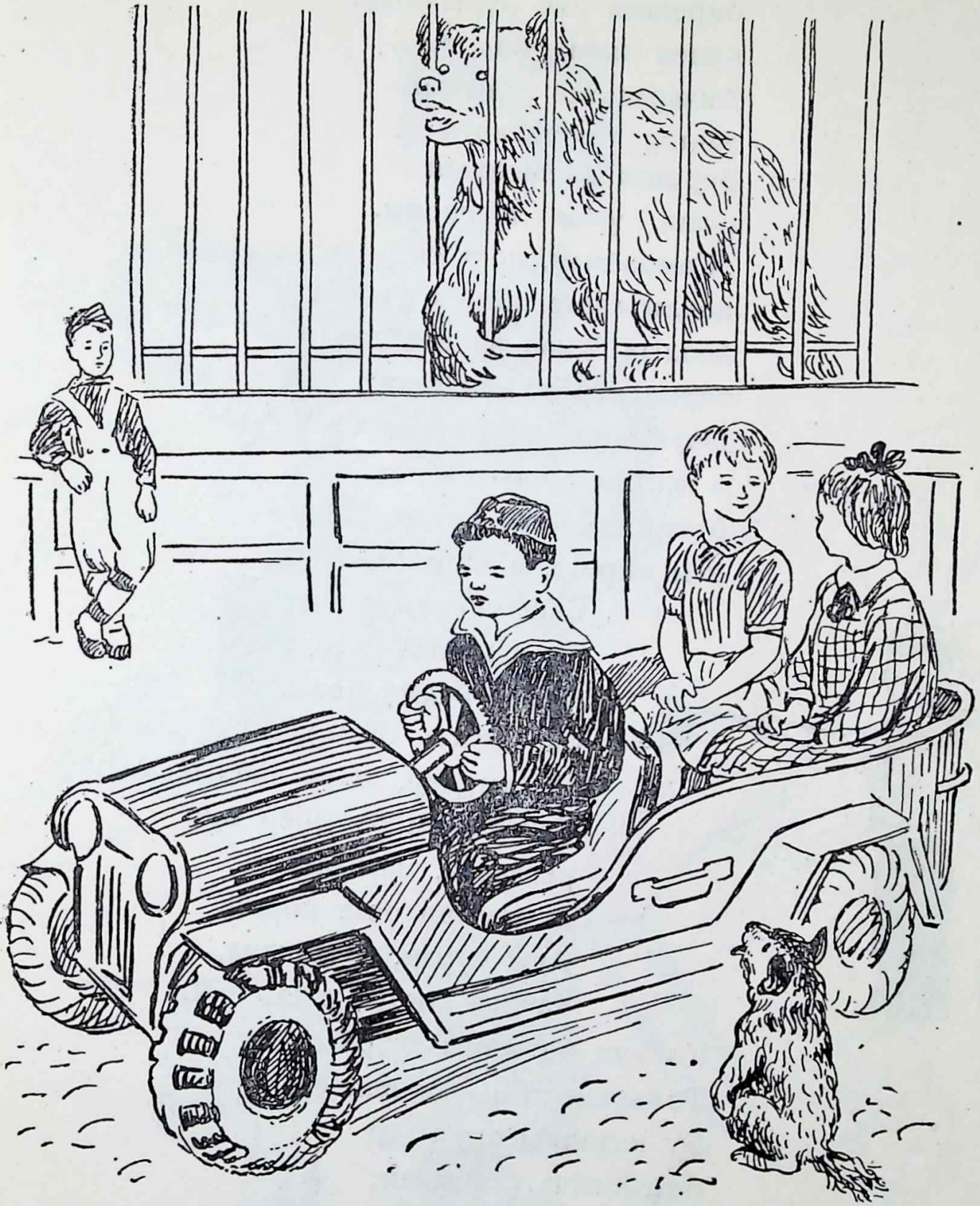
Килеп чыга шуннан соң
менә дигән паровоз.
Алып китә утыртып,
әмма житез барабыз.
Заводта, цехта яхшы,
Трамвайда шәбрәк,
мин кондуктор булып идем —
кем өйрәтә, я өйрәт!
Күн сумкалар тагалар да
кондукторлар баралар,
көннәр буге трамвайда
рәхәтләнеп чабалар.
„Балалар һәм олылар,
мәгез, билет алыгыз!
Билетларым күп төсле:
яшел, кызыл, күк төсле!“
Рельс буйлап чабабыз,
рельс бетте, чыгабыз:
урман, болын,

утыр да

жылын!

Кондуктор булу яхшы,
шофёр булу — шэбрэк.
Шофёр булып китэр идем —
кем өйрэтэ, я өйрэт!
Фырлый житез машина,
очып бара, ашкына.
Яхшы шофёр мин үзем,
шундый өлгер, житезмен!
Кая сезне илтергэ,
эйтегез сез тик миңа,
рельсларсыз һәммәгезне
илтеп куйыйм йортына.
Шудыртабыз!
Быргы кулда —
Кычкыртабыз:
— Торма юлда!
Шофёр булу — бик яхшы,
очучылык — шэбрэк.
Мин очучы булыр идем —
кем өйрэтэ, я өйрэт!
Бакка бензин тутырам,
пропеллерга тотынам,
аны ходка салып мин,
кушам: „Әйдә, алып мен!
Әйдә тизрэк, әйдә, шәп,
кошлар белән янәшә!“
Исем китми аз гына
яңгырына, бозына,

бирешми һәм курыкмый,
кичеп чыгам болытны.
Акчарлактай атлыгам
зәңгәр диңгез артына.
Бернигә дә карамый
очып үтәм тауларны.
„Самолётым, алга оч,
йолдызларга, айга оч,
йолдыз белән ай ерак, дип
торма бер дә аптырап“.
Очучылык—бик яхшы,
э матрослык — шәбрәк.
Матрос булып китәр идем —
кем өйрәтә, я өйрәт!

Баш киемем тасмалы,
күлмәгемдә — якорьлар.
Курку белми йөзэләр
океандагы батырлар.
Дулкыннар, юкка чайкыйсыз,
Туктамым барыбер мин
реяларда, мачталарда
циркачтан оста йөрим.
Ачы буран, каты җил,
каршы торма, ишет син.

Көнъяк котыпны ачарбыз,
Төнъякныкын — һичшиксез.
Бу китапны актар да
белгәнеңчә файдалан,
һәммә эш тә бик яхшы,
теләгәнең сайлап ал.

УТ-АТ

Кибеткә әйдәп

әтисен,

әйткәндер улы

йөз кат:

— Кавалерист булып үсәм.

Китер,

әти,

миңа ат!

Нигә бик озак уйларга?

Уенчык —

кибет тулы.

Дүрт аяклыны алырга

китте

ата һәм улы.

Кибеттә

жавап бирделәр:

— Бүгенгә —

ат юк, — диделәр. —

Мастер кирәк моның өчен,

ул ясый

атның төрлесен...

Ә мастер

эйтте аларга:
— Катыргы кирэк табарга.
Гәүдәне
андый атларга
мөмкин
тик шуннан ясарга.
Бар да
киттеләр шунда
кәгазь фабрикасына.
Эшче алардан сорады:
— Сезгә
ниндиерәген?
Һәм, күп тә үтми, чыгарды
өч табак
иң-иң шәбен.
— Менә келәй дә
алыгыз.
Нык булыр,
келәй салыгыз!
Атта йөргән —
үзе белә:
йөрми ул
көпчәксез генә.
Бар да столярга бара.
Ул шатланып каршы ала.
Һәм ясап бирә
шунда ук
бик шәп итеп
дүрт көпчәк.
Көпчәкләр булды,

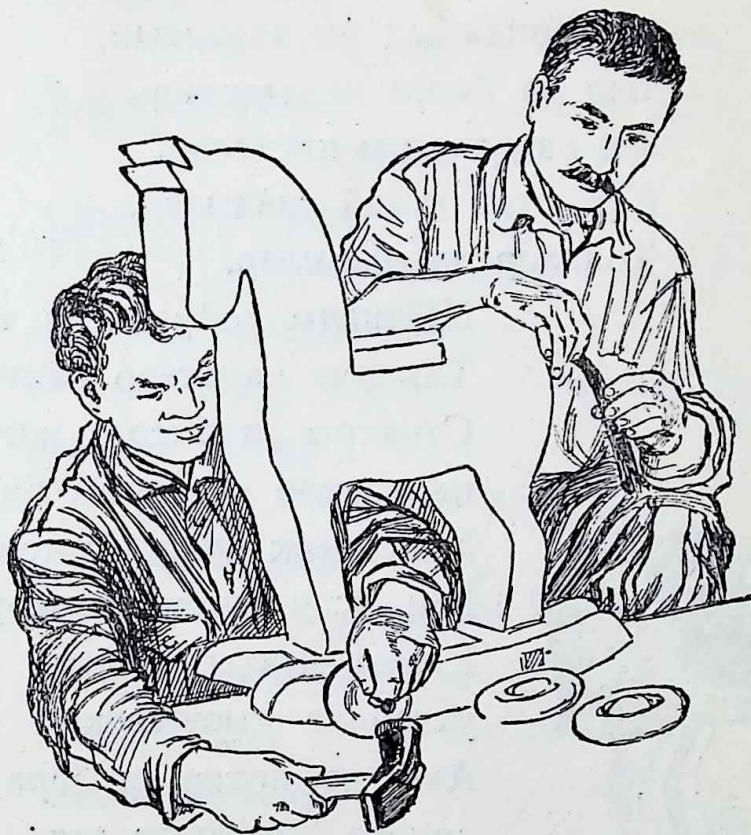
ялы юк,
юк койрыгы, —
кыл кирэк.
Ә кылны каян табарга?
— Кыл
щётка ясаучыларда!
Каршы килми,
щёткачы да
кыл бирде аларга шунда, —
атка
ял куяр өчен
һәм койрык тагар өчен.
Карыйлар —
кадаклары юк.
Кадаксыз булмый шулай ук!
Жыелып
бар да бергә
киттеләр тимерчегә.
Тимерче дә
бик шатланып,
кадаклар бирде чыгарып:
— Рәхим итегез, кунаклар!
Мәгез,
бик яхшы кадаклар!
Эшкә тотынганчы алар, —
нәрсә житми? —
барладылар.
Бар да килде бер сүзгә:
— Болар гына аз безгә.

Болай

ат начар булачак,
күңелсез,
ямьсез чыгачак.

Буярга

һәм күз ясарга,
кирәк
художник табарга.

Һәм кавалерист йөгерә,
художник янына керә:

—Иптәш,

безгә

сез бер ат
бирмәссез микән буяп?

буяу алып

төрлө төслө.

Тояклар да ясадылар.

Щёткачы койрык, ял такты.

Тимерче кадалар какты.

көпчәкләр шомарды бик тиз.

Һәм ясап куйды күзләрен.

уттан да кызуурак!

сикерә һәм юрта ала.

алма-чуар гэддэсе.

Иярле һәм йөгәнле,

бэйлэп куйган өзэңге.

Һәм булыш Будённыйга.

ПРОГУЛКИН ВЛАС — ЯЛКАУ ҺӘМ БУШБАШ

Прогулкин Влас —

иркә малай ул.

Йокларга ятса,

журнал ала ул.

Журналда — анда

бик кызык бар да.

— Укып чыгам, — ди, —

мин шартласам да!

Әткәсе дә бар,

әнкәсе дә бар,

Йоклата алмый

малайны алар.

Йоклап китә ул

тик таң алдында,

Бүтән балалар

торган чагында.

Башка балалар

инде чәй эчә,

Аны уятсаң,

ябынарак төшә.

Мәктәпкә китә

башкалар анда,

Ә ул маташа
кран янында.
Мәктәптә, диеп,
йокы басмасын,
Юа борынын,
чылата башын.
Ашамый-эчми
чыгып китә ул,
Арган гәүдәсен
көчкә тота ул.
Бераз бара да
туктый ул шунда:
Вывеска күрә
бер магазинда.
Нигә бирелгән
белем аңарга!
Кирәк бит моны
укып карарга!
Бик озак карый
ул вывескага, —
„Куафёр Симон“
дигән сүз чыга.
Кирегә укый
аны шунда ук;
Шулай укыла:
„Номис рёфаук“.
Уйлап торгачтын
бер биш минутлап,
Тагын алгарак
китә ул атлап.

Өченче катта
шунда ук күрә:
„ТЭЖЭ“ дигән бер
вывеска тора.
Укып китә дә,
бер өч минутлап
Витрина карап
тора ул туктап.
Житә ул шулай
мәктәпкә барып,
Ләкин килгән ул
шактый соңгарып.
Бикләнгән ишек
күренә Власка, —
Керә алмый ул
инде класска!
Керсәм дә, чыкмас
бернинди эш, — ди.
„Уйным булмаса,
акча чөеш“, — ди.
Берәр тиенләп
оттыра бишне,
Калдырмый ләкин
бу хәлдә эшне...
Кыскасы, сизми
ул шулай кызып,
Өч сәгать вакыт
киткәнне узып.
Мондый чакта соң
нихәл итәргә?

Нәтижә ачык:
кайтып китәргә!
Чыраен сыта
күрсеннәр, диеп,
Эти-эниләр,
күршеләр, диеп.
— Балам, — ди алар, —
ни булды сиңа?
— Башым авырта,
бик кыен миңа.
Авырта минем
башым шулчаклы,
Кайтып киттем мин,
ташлап сабакны.
Хат языгыз, — ди, —
уқытучыга,
Шулай газаплап йончытучыга.
Мәктәпкә илтә
хатны ул үзе,
Шуннан бик озак
күренми эзе.
Кыскасы, үсә
шул хәлдә Влас,
Булып кала ул
ялкау һәм бушбаш.
Белеме аның
шулкадәр азга,
Аны беркайда
алмыйлар вузга.
Шунда заводка
көчкә генә ул,
Кара бер эшче
булып керә ул.

Заводта да ул
 һаман бертөслә
Дэвам иттерә
 шундый ук эшне:
Бүтәннәр эшли
 гөр килеп, ә ул
Ясый да тора
 һаман прогул.
Кыскасы, шулай
 бер ай узгачтын,
Прогоул өчен
 сөрелә заводтан.
Кайгыдан Влас
 пивнойда ята,
Төпсез кружкада
 мыек чылата.
Дуңгыз күк ауный
 койма буенда,
Буялып, катып,
 ята ул шунда.
Ә сез, балалар,
 алай булмагыз,
Мәктәпкә йөрөп,
 дәрес тыңлагыз.
Китаплар белән
 коралланыгыз!
Акылны алга
 алып барыгыз.
Тик мәктәп кенә, —
 тотыгыз истә, —
Шатлыклы көнгә
 кешене илтә.

ЙӨРЕРГӘ ЧЫККАНДА

Менә бала караучы — няня,

Аның белән йөри

нәни Ваня.

Менә үтеп баручылар

һәм өйләр.

Алар

беркемгә дә охшашлы түгелләр.

Менә

кызылармеец будкасы.

Кызылармеецның бар

винтовкасы.

Алар батырлар.

Аларның эшләре —

саклау

нәни һәм дәү кешеләрне.

Бу —

Москва советы.

Анда

абыйлар жыела

көн яктырганда.

Утыра абый,

кәгазьдән күз алмый.

Кайгырталар
бу абыйлар
Бәхетле булсын өчен
сабийлар.

Менә
песи.
Тәпиен ялап,
битен юа
кабат-кабат.

Песиләр
чисталыкны яраталар.
Шуның белән
кешеләрне
караталар.

Менә
эт баласы монда.
Тәпиен дә пычраткан,
койрыгын да.

Этләрнең
төрлесе була бит.

Бу
яхшы эт түгел,
шакшы эт.

Менә гыйбадәт йорты —
чиркәү.

Бирегә
карчыклар киләләр
иртән.

Сын ясаганнар да

шуңа

„алла“ — диләр.

Ул

кешегә ярдәм итә ала, диләр.
Юләрләр дә соң —
сурәт аларга
нинди ярдәм бирә алсын!
Менә — комсомоллар йорты.

Алар акыллылар:

һичкайчан гыйбадәт кылмыйлар.

Сез,

зур булып үскәч,

менә нишләгез:

аллага ышанмагыз,

үзегез эшләгез.

Монсы — буржуй.

Корсагы зур күренә.

Аның эше —

ашау да

йөрү генә.

Май белән

туптай тулган эче.

Башкаларны

эшләтәсе килә

үзе өчен.

Ул

берни дә ясый алмый,
чыпчык та
аннан күбрәк
аңлый.

Монсы — эшче.

Эшче ул —
эш сөйүчө.

Бөтөн нәрсәне ясаучы — ул,
үскәч, син дә шундый бул.
Менә игенче.

Янында ат белән арба.
Игенчегә кирәк
хөрмәт белән карарга.

Син
ипи тешлисең
авызыңны ачып,
ә игенче
сиңа арыш үстөрә
чәчеп.

Бу хатын —
чит бер эни.

Бернәрсә дә эшләми
утыра,
битендә пудра.
Ул — эшлексез,
лыкылдый өзлексез.

Ә няня эшли,
ул бала карый.

Ул
балалар белән бик арый.

Минем няням
ситсы яулык бэйли күбрәк.

Аңа
хөрмәт белән
карарга кирәк.

БОЛЫТЛАРНЫҢ КЫЗЫКЛАРЫ

Йөзә болытлар күктә.
Алар барлығы — дүртәү:
Өчесе — кешеләр гүя,
ә дүртенчесе — дөя.
Һәм юлда кызыгып шуңа
бишенчесе кушыла,
шул болыттан филләр яралды,
бер-бер артлы күккә таралды.
Курыктылармы алтынчы болытны күреп, —
болытлар бары да беттеләр эреп.
Сары жирафтай кояш аларга
ташланды
куып,
тотып ашарга.

КОШ ИПТӘШЛӘР,
СЭЗНЕ КӨТӘБЭЗ,
ОЧЫП КИЛМИСЭЗ СОН
НИГӘ СЭЗ?

Тавыш килә
 һәр яктан,
тавыш яңрый
 бар якка:
— Яз килде!
 Сыерчыклар!
Рәхим итеgez,
 кошчыклар! —
Агачлыкның иң шәбәндә,
аның да иң түрәндә
һәр агачның бер ябәндә
оячыклар күренә.
Кошчык үзе нәни бит,
үзәндә — зур аппетит.
Аны туйдырырга
 хәзер

орлыктар да,
чебеннәр дә эзер.
Сыерчыктар
әле
күренмиләр

аръягыннан
 диңгезнең,
 урманның,
пионерлар
 үзләре үрмәлиләр
башларына
 каеннарның.
Берсе
 ботакка үрлэгән,
э быргысын
 борынына терэгән.
— Килә шуннан
 очып китәсе,
кошларны каршылап
 тәбрик итәсе. —
Бернәрсә житми бары:
юк аның канатлары.
Күк күкрәтә быргылар,
Дәртле барабанчыклар.
Гөрли,
 чиный,
 кычкыра болар:
— Рәхим итегез,
 сыерчыклар!
Барабаннар көчәя тагын да.
Сыерчыклар
 урман артында
көтәләр жылы көнне.

Аларны кәткән чагында
балалар

оялар янында
үзләре урнашты инде.
Сыерчык

килер
һәм карар:
урын калмаган
аңар! —

Башка тавышлар арасында
мондый тавыш

катырак
чыңласын:

— Иптәшләр,
кошлар эше аркасында
пионерлар эше
онытылмасын!

БУ КИТАП БИТЕН АЧСАҢ,
Я ФИЛ КИЛЕП ЧЫГАР,
Я АРЫСЛАН

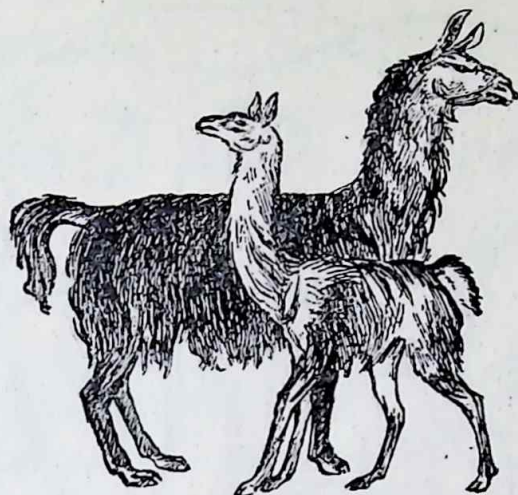
Китап битен ачкач, күрерсен
Ерткычларның төрле-төрлесен.

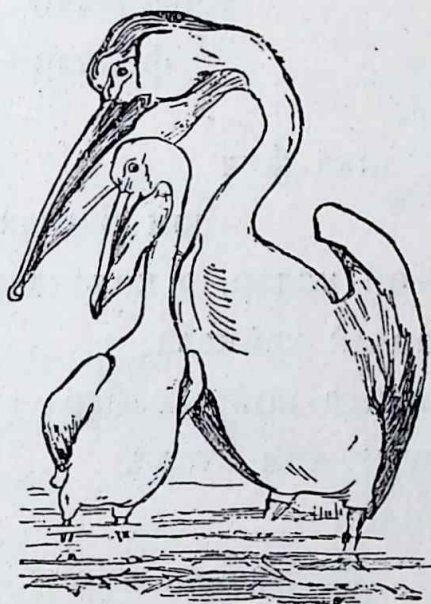
Карагыз, китапның бу битендә
Арыслан күрсәтелә.

Ул

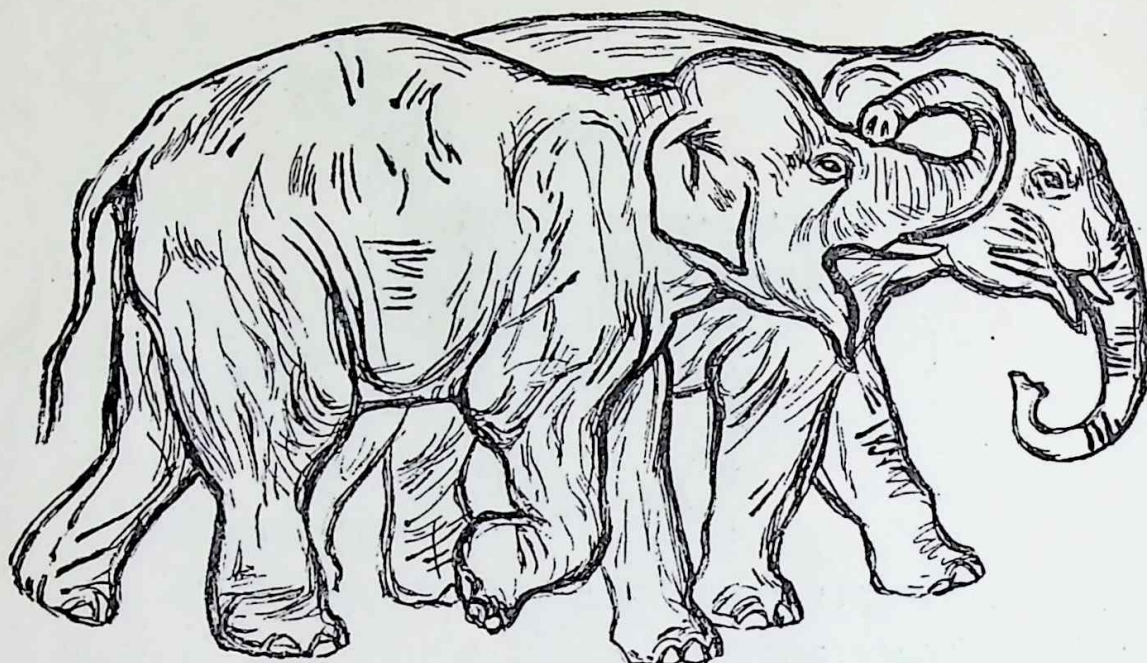
ерткычларның патшасы түгел инде,
Аларның председателе,

Болары лама була,
Берсе ана,
берсе бала.

Пеликанның нәние
һәм аның зур әние.
Ул — зебра анда —
төсө буй-буйрак
матрацтан да.

Китапта булса да,

тересыман

филләр—алары:

Әткә фил,

әнкә фил

һәм балалары.

Үзләре — өй кадәр, ә колактар,
жилпучлардай чайкала.

Танау очында койрык бар —
ул „хортум“ дип атала.

Ә авызыннан —

шаяра күрмә —

фил сөягеннән торган

ике казык теш күренә.

Күпме кирәк аларга
эчәргә дә ашарга!

Аларның бит нәниләре дә
Зур безнең эти-эниләрдәй.

Авызыңны ач та кара,
ләкин кит син бер читкә.
Бер бит тыгыз андыйларга —
Күчик башка биткә.
Крокодил. Ул куркыныч.
Китермәгез ачуын.
Ә хәзер ул бик тыныч
утыра суда чумып.
Ә менә монсы — дөя.
Теләсәң күпме йөк төя!
Үзе чүлләрдә яши,
чәнечкеле үләннәр ашый.
Жигәләр жәй, кыш аны,
чөнки ул —

эш хайваны.

Көлке хайван —

көнгерә.

Шул ягы белән көлдерә:
куллар кыска, ә аяк —
ике тапкыр озынрак.
Әнкә жираф, диләр бусын.
Муены шундый озын,
Мөмкин түгел аңарга
таман яка табарга.
Баласына шәп:

аңар

кочакларлык муен бар.

Иң көлкесе —

маймыллар.

Койрыклылар,

лэкин адэм сынлылар.

Кыш көне туңалар.

Америкадан алар.

Барын күрдөк.

Инде без өйгә.

Хушыгыз, ерткычлар,

хәзергә!

МАЙ ЖЫРЫ

Яшел яфракчыklar,
һәм карагыз —
юк кышның эзе дә.
Яшел иркенлектә
барабыз

син дә,

мин дә,

без дә.

Яз

элгән киптерергә

юган әйберләрен, карагыз.

Без күңелле атлап бергә

барабыз!

Барабыз!

Барабыз!

Кызыл ялкын тора балкып

кызыл флагларда.

Аларны барабыз алып

алга!

Алга!

Алга!

Урам шат. Яз аны әйбәт

юа хәзер көн дә.

Без атлайбыз, — бөтен отряд, —

без дә,

син дә,

мин дә.

УКЫ ДА УТЫРЫП КИТ,
ПАРИЖГА
ҺӘМ КЫТАЙГА БАРЫП ЖИТ

1

Балалар, жыйналыгыз,
кулга китап алыгыз.
Сезгә ул
 төрле илләр
күрергә ярдәм итәр.
Жирнең,
 билгеле бит аның,
Кремльдән башланганы.
Жирләр, сулар артында
коммунистларны тыңлап,
бик күп эшчән кешеләрнең
күтәрелә күңелләре.
Ә буржуй
 тыңлап котыра,
чәчләре үрә тора.

2

Булдык без Кремльдә,
хәзер — автомобильдә.
Очабыз туры аэродромга —
шау-гөр килеп торган урынга.
Анда кешеләр йөриләр,
Самолётны көйлиләр.

Кил,
 торма куркып, шүрлөп,
 галстукларны төзөт
 һәм чыпчык күк алга оч,
 чыпчык кына түгел,
 гүя карлыгач!

Алда болыт тора.

 Торса соң! —
 Тотасың да урап очасың!
 Карап барсаң,
 яп авызыңны,
 шуны нык хәтерлә син, —
 күктән торып абзаңның
 башына төкермә син.

Парижга төшәбез шуннан,
 карарга аңар якыннан.
 Ары, бире үтәбез,
 французларны күрәбез.
 Кайберләре ябык булса,
 кайберендә — зур корсак.

Парижда кая барсаң да,
 Шул ук күренеш каршыңда:
 яхшы яшиләр байлар,
 ярлының хәле начар.
 Парижда бер
 манара бар.
 Бик биек ул карарга да.

Барабыз поездда
 бер көн,
 күренә авыл я кала.
 Очабыз.

Кара төтен
 койрыктай сузылып кала.

Пароход тирбәлә дулкында.
 Лебёдка йөкне, кулын сузып,
 тотып ала.

Ә без шунда
 менәбез, трап аша узып.
 Пароход туп-тулы,
 ә диңгез дулкынлы.
 Дулкыннар биек,

тозлы.

Зәһәрләнә дулкын-таулар,
 пароходка яный алар,
 жил,

давыл болгап, ярсыма:
 тиз илтә безне машина,
 әйләндереп ул винтны,
 алып бара бу йортны.
 Алда нинди яр, кара! —
 Життек Америкага.

Калкулардай иде ерактан,
 якыннан —
 меңнәрчә таудай калыктылар.

Менә нинди
Нью-Йоркта
өйләр, — йөзәр катлылар.
Көннәр буге бутала халык,
борчасыман ашыга.
Аяк туздырмый
жәяү барып,
барын да эшли
машина.
Ничек сөзәк, тау жирдән
шуып төшә
чаналар, —
шулай
биредә
автомобильләр
байларны шудырып
чабалар.
Менә тагын төтен-сакал агара:
без поездда барабыз.
Икенче бер калага
безне илтә паровоз.
Сан-Францискога юл сала;
ерак ул, шәп булса да.

8

Без тагын да йөзәбез,
океан аша гизәбез.
Океан уртасында
утраулар,
анда башка кешеләр,
башка урманнар.
Килеп життек.

Менэ ул,
я,
нинди ил бу?
Бу —
Япония.

9

Япон кешесен күз алдына
китерүе бик ансат:
Безнең кешеләр янында
Алар бөтенләй карсак.
Агачлар да
зур үсми,
тәбәнәкләр
өйләр дә.
Кая гына күз төшми,
кэрлэләр бу жирләрдә.
Ә утрауда бар
тау.
Улый,
төти
янартау.
Кайчак ул
уянып иртән
өйләрне баса
кинәт.
Ә кешеләр
туктамый эштән.
Ярамый,
эшләргә кирәк.

Биредэн, диңгез артында —
Кытай бит.

Син, утыр да,
шунда кит.

Кояшта саргаеп
кипкән Кытай иле.

Ул — дөге иле
һәм чэй иле.

Шәп эш:
дөге боткасы ашап алдан,
бизәкле чынаяктан чэй эчәргә аннан.

Ләкин, кытай үзе
чэй һәм дөгене
сирәк капкалый, —

Англия купецы
Кытайны талый:

„Синең өчен
мин тиеш ашарга! — ди,
„юкса, туры килер
сугыш ачарга! — ди.

„Без шулай өйрәнгән:
жилкәләрендә

йөртсен безне
башка кешеләр.

Кытайда шундый кешеләрне
без атыйбыз —

„рикшиләр“.

Эшчелэр күкрәгенә без
жибәрәбез пулялар.
Менә шундый эшчеләрне
без атыйбыз — „кулиләр“*.

11

Русны ярата
кытай баласы.
Әйтерсең лә ул —
туган агасы.
Без аларны таламыйбыз,
түбәнсетеп карамыйбыз.
Анын каравы,
Англия байлары
безнең янга килсәләр,
безне якыннан күрсәләр,
торалар карап,
йодрык йомарлап.
Саклар өчен туган илебезне,
сагынып кайтабыз без чигебезне.
Китәбез экспресска утырып,
ул кайтара безне Себер аша уздырып.
Урманнар да таулар,
таулар да урманнар.
Һәм үтеп киткәч
15 көнебез,
без инде тагын
Москвада йөрибез.

* Маяковский бу шигырьне Кытайда Англия буржуйлары хөкем сөргән чорда язган. Ә хәзер инде Кытайда демократик хөкүмәт төзелде һәм чит ил талаучылары аннан куылды.

Авызларын ачып, балалар
бернәрсәгә хәйран калалар:
— Алга бардык без һаман,
ничек кире кайтылган

аннан?

Шуны уйлап без
каушап китәбез.

Маяковский,
жавап кәтәбез.

Әйтәм аларга:
— Бу эшкә кирәк
болай карарга, —
жир бит түгәрәк,
почмаклары юк —
гүя кулыңдагы туп.

МИНЕМ КИТАП СИНЕҢ КУЛЫНДА.

УЛ — ДИҢГЕЗ

ҺӘМ МАЯК ТУРЫНДА.

Дингез суын яра-яра
пароходлар анда бара.
Ярсу жыллар анда өрә,
жилкәннәрне алга сөрә.
Ә төннәрдә читен күрү,
шуңа читен

диңгездә йөрү.

Бик күп жирдә кыялар —
кечкенә түгел алар.

Сай урыннар

ярга якынарак,

көндөз дә үтелә ерактан урап.

Капитан ала бинокльне,
файдасы булмый аның да.

Капитанның әрни күңелә —
күрми хәтта ярны да.

Кузгалсалар шунда дулкыннар,
пароходның бәрелүе бар.

Диңгезче кинәт куана:

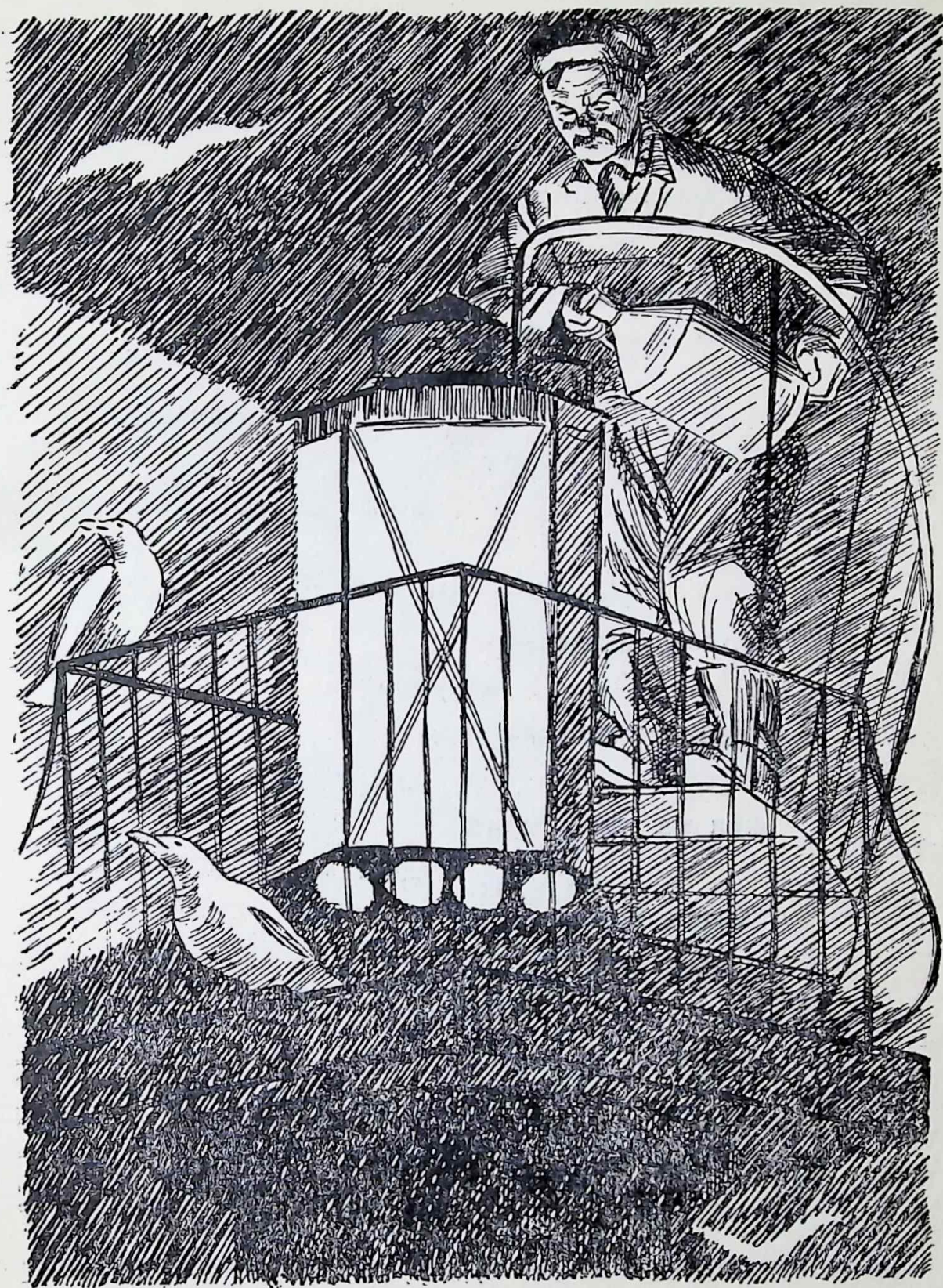
алда маяк кабына.

Энэ, түбэ бер жирендэ
кызыл ут китэ жемелдэп.
Күренеп китэ һәм сүнэ
кабынды тагын менэ.
Тын урын, дип, бар монда,
шунда дэшэ барын да.
Диңгез стенага сугыла улап.
Э борма баскыч буйлап
һәр кич,

караңгы төшкәнче,
маякка килэ эшче.
Э өстэ зур фонарь балкый,
якты ул,
гүя ялкын.

Шул иң нурлы фонарь менэ
бар диңгезгә күренэ.
Үзенэ тартып барын да
эйләнэ ул тагын да.
Эшченең хезмәте зур —
төн буге тора дежур.
Сүнмәсен өчен фонарь,
май ести эшче аңар.
Зур күрсәткеч пыяласы бар,
аны

чистартып аласы бар.
Ут белән күрсәтэ ул
кайда хәтәр, кайда әйбәт юл.
Килэ бит
аңа карап
төрлө

пароход,
кораб.
Диңгез,
күпме генә ухылдама —
йөзүчеләр инде —
тыныч бухтада.
Күкрәүләр,
сулар,
дулкыннар
артта калалар,
балалар коп-коры, —
өйдә балалар.
Балалар!
Укып бу китаптан,
үрнәк алыгыз —
маяктан!
Йөзә алмаучыларның
юлын яктыртыгыз, —
аңа үз нурыгызны
балкытыгыз!
Китап битләреннән
яктырсын, дип,
аңыгыз,
рәсемен дә бирде,
сүзләрен дә —
Маяковский абыегыз.

ЖЫР-ЯШЕН

Күк дулкынлы дингез — сулар
Һәм жирләр артына
яңгыра, жыр,
пионерлар
слёты хакында.

Юкка сөйләшеп тормыйча,
кызыл костёрларга
килегез!
Безнең
миллионнарча
ир
һәм кыз туганнар!

Илт мине

эшкэ,

көрөшкэ

туры юлдан, илем —

минем сөйгән республикам,

зур әнием минем!

Үсә барабыз елдан-ел,

син, картлач жир,

кара, —

синең чүлләр

бакчаларга

әверелә бара.

Кая гына күз атсаң да,

һәр жирдә —

туганнар, —

безнен

эшче сыйныф дигән

зур әтиөбез бар.

Әй, белемсез картлык,

уку

янәшә утыр да.

Әби иптәш,

сиңа вакыт

әлифба укырга.

Тыгыз сафлар белән,

алга!

Бу —

Ленин сызган юл.

Безнең бердәм вожатый бар —

Иптәш ВКП ул.

ЭЧТӘЛЕК

	<i>Битә</i>
Нәрсә ул яхшы, нәрсә ул начар. <i>Ә. Фәйзи</i> тәржемәсе	3
Кем булырга? <i>Ә. Фәйзи</i> тәржемәсе	8
Ут-ат. <i>Ә. Исхак</i> тәржемәсе	22
Прогулкин Влас — ялкау һәм бушбаш. <i>Ә. Исхак</i> тәржемәсе	27
Йөрергә чыкканда. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	32
Болытларның кызыклары. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	36
Кош иптәшләр, сезне көтәбез, очып килмисез соң нигә сез? <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	37
Бу китап битен ачсаң, я фил килеп чыгар, я арыслан. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	42
Май жыры. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	47
Укы да утырып кит, Парижга һәм Кытайга барып жит. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	49
Минем китап синең кулыңда. Ул — диңгез һәм маяк турында. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	57
Жыр-яшен. <i>С. Баттал</i> тәржемәсе	61

В. МАЯКОВСКИЙ

СТИХИ

(на татарском языке)

Художество редакторы *Ш. Мөхәммәтҗанов*

Техник редакторы *Ш. Хөснетдинов*

Корректоры *Л. Шайнурова*

Наборга бирелде 28/XII-1951 ел. Басарга кул куелды 4/III-1952 ел. ПФ 02054. Кагазь форматы 70X92¹/₁₆-2 к. у.
Учет-изд. 2,75 таб. Басма табак 4,63. Табакта 42600 хәреф. Заказ № 04. Тираж 5000+65.
1952 нче ел преysкурanty буенча бәясә 1 сум.

ТАССР Министрлар Советы янындагы Полиграфия промышленности, издательстволар һәм китап сәүдәсе
эшләре идарәсенә Татполиграф типографиясе. Казан, Миславский ур., йорт 9.

